

ben egy véletlenül az iskola közelében leszállott hadi repülőgép vezetője részé-
sítette a növendékeket 1918-nak egy márciusi napján, egy kéthónapos francia
irodalmi kurzusról, melyet a szerzőnő vezetett 1918-ban, két iskolaközségi
ülésről, az iskola vezetőjénél, Geheebnél, töltött egy teaestéről, melyben a
nagyobb növendékek is résztvettek, a heti konferenciákról, a vasárnapi ábitatos
összejöveletekről és a vallásos estékről, egy Fichte- és egy Humboldt-ünnepről,
egy iskolai Don Carlos-előadásról stb.

Az Odenwaldschule három legjellemzőbb pontja: a coeducatio, a szabad
iskolaközség és a kurzusrendszer szerint való oktatás. A coeducatio Geheeb-
nél elvi követelmény és szerzőnők szerint, bár nem tagadja, hogy a coedu-
catio nehéz és kényes feladat, az Odenwaldschule oly csodálatos módon oldja
meg e problémát, hogy e megoldás az elv. helyességének fényes igazolása.
A szabad iskolaközség elve abban nyilvánul, hogy az iskola vezetése, külö-
nösen a rendtartás és fegyelmezés: tanítók és növendékek közös munkája.
E munka főszerve az iskolaközségi gyűlés, melyet rendszeresen hetenként tartá-
nak és amelyen valamelyik az idősebb növendékek közül elnököl. Az iskola-
község minden tagjának, az iskola igazgatójának éppúgy, mint a legfiatalabb
tanulónak, van egy-egy szavazata. De a tanulók csak akkor jutnak szava-
zati joghoz, ha már hosszabb időt töltöttek az intézetben és bizonyos érett-
ségről tettek tanúságot. A szavazati jog ideiglenes megvonása a legsúlyosabb
fegyelmi büntetés, melyet az Odenwaldschule ismer. Az iskolaközségi ülése-
ken kívül vannak heti tanítói konferenciák is. Végül: az oktatás kurzus-
rendszere abban áll, hogy a gyermekek egy-egy hónapon át két, legfeljebb
három (tudományos) szakkal, azaz tantárggyal foglalkoznak és így munká-
juk nem forgácsolódik szét annyira, mint más iskolában. Ilyen egyhavi tanul-
mány egy-egy tantárgyban: egy kurzus. A következő hónapban aztán ren-
desen más tantárgyakra kerül a sor. Előfordul, hogy valamely növendék job-
ban el akar mélyedni egy tantárgyba és akkor szabad neki még egy hónapig
ugyanazzal foglalkoznia.

Nem akarjuk ezeket az elveket, illetőleg alkalmazásukat itt bíráló tá-
rgyává tenni. Azt az örvendetes tanulságot mindenesetre meríthetjük az
Odenwaldschule példájából és az előttünk levő magasztaló leírásból, hogy egy
erős, lelkes pedagógus személyiség mindig tud a nevelés terén értékeset terem-
teni. Az Odenwaldschule vezető személyiségének, Geheeb Pálnak, testi meg-
jelenéséről is tudomást szerzünk a füzet elején található érdekes arcképe útján.

Waldapfel János.

Otto Neuburger: *Der arbeitende Mensch in der erzählenden Literatur.* Ein
Lesebuch. (München, Albert Langen kiadása, 211 lap.)

Ez az eredeti és ügyes könyvecske a „pedagógiai szépirodalom” jogán
kivánczik ide, de ezenfelül jellegzetes megnyilatkozása a pedagógiai korszel-
lem egyik fontos kiágazásának. A testi és szellemi munka jegyében áll és a
munkára való nevelés s munkaiskola időszertű mozgalmának alátámasztására

és mélyítésére sorompóba állítja a szépirodalmat. A német s részben a világ-irodalom élő s elhunyt jelei vonulnak el előttünk műveikből merített jellemző, tanulságos és buzdító részletekkel, amelyek mély érzéssel és résztvevő megértéssel szemléltetik azt a még meg nem gyökeredett igazságot, hogy a munka valamennyi fájának megvan a maga szépsége és öröme s hogy a dolgozó kéz s gondolkodó fő tevékenysége egyaránt tiszteletre és elismerésre érdemes. Könyvünk 50 ilyen részletet tartalmaz, amelyek közül tájékozásul a szerzőkkel együtt íme néhányat felsorolunk: pap (I. Rank), tanító (Jean Paul), filológus (Gustav af Geijerstam), szerkesztő (Knut Hamsun), írnok (Gogoly), szántóvető (Rosegger), halász (Knut Hamsun), takács és kőműves (Goethe), asztalos (Romain Rolland), betegápoló (Th. Mann), vasúttör (G. Hauptmann), pincér (Eckermann), szolgáló (Jeremias Gotthelf), házvezetőnő (Balzac), gondozónő (Selma Lagerlöf), kereskedő (Goethe és G. Freytag), fotográfus (M. Dauthendey), repülőgépszerelő (L. Adelt) stb. Íme a hasznos emberi tevékenységeknek színes kaleidoszkópja s egyben hatalmas szimfóniája. A könyv szerkesztője utószóban foglalja össze ezeknek a klasszikus vallomásoknak, leírásoknak tanulságait. A munka fogalmát s ennek változatait évszázadokon át kíséri és a közölt részletekben a kultúr- és gazdasági élet egyik jelentős oldalának képét látja, amely ma elérkezett egy új állomáshoz: a szociális eszme feltámadásához, amely a gazdasági életen keresztül megbecsülést követel a munka számára, de egyben arra int, hogy a testi és a szellemi munkások becsüljék meg egymást, mert mindkettő verejtékét áldozza az emberiségnek. Mindenül a munka élményének ethosza sugárik felénk, amelynek hatalmas fellendülése és áldásos volta a technikának köszönhető.

Könyvünk ötlete életrevaló és időszerű s azért bizonyára mihamarabb követőkre, utánzókra fog akadni. Ma, amikor a mesterségbeli munka szüntelen hiangoztatása ellenére a művelt magyar társadalom és ifjúság még mindig idegenkedik a szabad pályáktól, főleg az ipari foglalkozásoktól és a biztos tisztviselői állások mellett a szellemi pályákra tódul, ilyen kijózanítóssal párosult tájékoztató munka, mondhatnók „szépirodalmi pályaválasztási katedr”, amely üdvös s időszerű szociális célt is szolgál, *magyar nyelven* is elkélne. Úgy vélem, hogy sem összeállítás, sem kiadása nem ütközhetnek nagyobb nehézségekbe. A németnyelvű könyvecskét pedig a felső osztályok német nyelvi és irodalmi tanításában, esetleg magánolvasmányként lehetne célszerűen értékesíteni.

Kemény F.

Nikolai Ogujew: *Das Tagebuch des Schülers Kostja Rjabzew. Aufzeichnungen eines Fünfzehnjährigen.* Berlin, 1928.

Az utóbbi esztendőök folyamán Európa-szerte egyre-másra felbukkanó nevelési reformtervezetek közül meglehetősen feltűnést keltett annakidején az ú. n. *Dalton-rendszer*, amelynek leglényegesebb célkitűzése az, hogy az ifjúság önállóságát a lehető legnagyobb fokig kifejllessze s e végből az osztályrendszert